

Kertomus Suomen Radiosähköttäjäliiton r.y.
toiminnasta vuodelta 1942.

Nyt päättyneen toimintavuotensa, joka oli järjestyksessään kahdeskymmenestoinen, on liitto jälleen saanut toimia sodanaikaisissa olosuhteissa. Suurin osa liiton jäsenistä on edelleenkin täyttämässä velvollisuuttaan maanpuolustustehtävissä. Myös tänä vuonna on liitto menettänyt jäseniään heidän taistellessaan maamme vapauden ja suuren tulevaisuuden puolesta. Isänmälle kalleimman uhrinsa antaneille jäsenilleen tekee Suomen Radiosähköttäjäliitto kunniaa.

Jäsenlukumäärä oli vuoden alussa 346. Jäsenluettelosta on vuoden aikana poistettu kaikkiaan seuraavat 8 jäsentä: Nils Axel Thorwald Holmgren, jäs.nr. 262, sai surmansa s/s Cisil'in tuhoutuessa miinaan eteläisellä Itämerellä 23.8.1941; Stig-Åke Lundberg, jäs.nr. 69, saanut omasta pyynnöstään eron päivämäärällä 1.1.1942; Heikki Olavi Matinaro, jäs.nr. 300, kaatui itärintamalla 3.1. 1942; Aarne Ilmari Turkki, jäs. nr. 314 ja Armas Simpanen jäs.nr. 310, jotka saivat surmansa sotalennolle juuri lähdössä olleen lentokoneen tuhoutuessa 17.9.1942; Aarne Armas Aarnio, jäs.nr. 346, kuoli sairauden jälkeen 30.9.1942; Eric Otto Sjöberg, jäs.nr. 336, kuoli Burgwaldsteinissa Saksassa 20.10.1942; ja Björn Björkwall, jäs.nr. 152, saanut omasta pyynnöstään eron päivämäärällä 30.11.1942. Jäsenlukumäärä on siis vähentynyt 8:lla, ollen nyt 338. Laivasähköttäjiä on näistä 141, joista taas vuoden lopussa 50 oli laivoissa, 54 reservipalveluksessa ja 37 joko internoituna tahi muuten merisulun ulkopuolella olevissa maissa. Siviililentokonesähköttäjinä toimi 6, jäänmurtajissa 6, maatoimipaikoissa 120 ja vakinaisina Puolustuslaitoksessa 65.

Palkkaussopimukset:

Kauppalaivoissa on noudatettu 1 päivästä joulukuuta 1941 alkaen voimassa ollutta palkkaussopimusta lokakuun 1 päivään saakka, jolloin uusi sopimus tuli voimaan. Tätä uutta sopimusta edeltäneistä neuvotteluista mainittakoon, että ensin oli tarkoituksena saada sodanvaarallisia Itämeren liikenteessä koroitetuksi, koska sodanvaara Itämerellä oli ke-

sän aikana huomattavasti lisääntynyt. Liitto kävi asiasta ensin neuvotteluja toisten merenkulkijajärjestöjen kanssa ja elokuun 29 päivänä päivityllä yhteisellä kirjelmällä käännettiin Suomen Laivanvarustajain Yhdistyksen puoleen ehdotuksella, että Itämerellä Turku Tukholman linjan eteläpuolella sodanvaaralisä koroitettaisiin 100 %:ksi aina Brunsbüteliin saakka Kielin kanavassa ja että siitä alkaen kaikissa Saksan Pohjanmeren satamissa sodanvaaralisä olisi 150 %. Kun nykyinen sodanvaaralisäsopimus oli määrätty olemaan voimassa lokakuun 1 päivään 1942, ehdotettiin lisäksi, että muuttuneet olosuhteet huomioonottaen uusi sopimus saatettaisiin voimaan jo syyskuun alusta. Tätä ehdotustamme ei Suomen Laivanvarustajain Yhdistys Kuitenkaan katsonut tarpeeksi perustelluksi palkkaneuvottelujen aloittamiseksi. Kun sodanvaara Itämerellä kuitenkin jatkuvasti lisääntyi, lähetti liitto syyskuun puolivälissä yhdessä Suomen Konemestariliiton ja Suomen Laivanpäällystöliiton kanssa uuden kirjelmän Suomen Laivanvarustajain Yhdistykselle, joka istten johtikin neuvottelujen aloittamiseen. Syyskuun 29 päivänä pidetyssä ensimmäisessä neuvottelukokouksessa ilmoittivat Suomen Laivanvarustain Yhdistyksen edustajat edelleenkin olevansa kielteisellä kannalla sodanvaaralisän koroitukseen nähden, mutta olivat sensijaan halukkaita koroittamaan peruspalkkoja 10 %:lla marraskuun 1 päivästä 1942 alkaen. Kun tämä ehdotettu peruspalkkojen korotus suunnilleen vastasi pyytämäämme sodanvaaralisän koroitusta ja koska peruspalkkojen koroittaminen muutenkin oli edullisempaa jäsenillemme, luovuiimme ehdotuksestamme sodanvaaralisän koroittamiseksi. Neuvotteluja jatkettaessa vielä kahtena päivänä hyväksyttiin uusi sopimus joka astui voimaan jo lokakuun 1 päivästä 1942 alkaen ja jonka mukaan peruspalkkojen koroitukset vaihtelivat 10 - 13 %. Valtion Palkkaneuvosto, jolle uusi sopimus oli jätettävä vielä tarkastettavaksi, hyväksyi sopimuksen sellaisenaan. Lukuunottamatta palkkoja, ovat muut palkkausehdot edelleen 1 päivästä joulukuuta 1941 alkaen voimassaolevan sopimuksen mukaiset. Kuluvana vuonna noudatettu sodanvaaralisäsopimus, joka siis jäi edelleenkin voimaan, on hyväksytty 1 päivänä tammikuuta 1941. - Alin kuukausipalkka uuden sopimuksen mukaan on nyt rahtilaivoissa (luokka A) mk 2.700:-, 1 vuoden palveluksen jälkeen mk 2.800:-, 3 vuoden jälkeen mk 3.100:-, 6 vuoden jälkeen mk 3.300:-, 9 vuoden jälkeen mk 3.500:-, 12 vuoden jälkeen mk 3.750:- ja 15 vuoden palveluksen jälkeen mk 4.000:-. Rahtilaivoissa, joissa säännöllisesti kuljetetaan matkustajia (luokka B), ovat palkat vastaavasti mk 50:- ja matkustajalai-

voissa (luokka C) mk 200:- korkeammat kuin rahtilaivoissa. Siviililientokoneliikenteessä on noudatettu Aero Oy:n ja liiton välillä 1 päivänä tammikuuta 1938 hyväksyttyä palkkaussopimusta, jonka ohella on maksettu erikoista kalliinajanlisää.

Kun voimassaolevan sodanvaaralisäsopimuksen 3 §:n tulkinnassa satamakäsittelyn määrittelyyn nähden oli sattunut eräitä erimielisyyksiä, kääntyi liitto maaliskuun 17 päivänä 1942 lähettämällään kirjelmällä Suomen Laivanvarustajain Yhdistyksen puoleen ehdottaen siinä p.o. pykälän sanamuodon muuttamista. Myöhemmin sovittiin, että mikäli vastaisuudessa epäselviä tapauksia sattuu, niistä yhteisesti neuvotellaan, jolla menettelyllä voidaan saavuttaa parhaat tulokset ja välttää epäoikeudenmukaisuudet.

Eräitä tulkinta erimielisyyksiä on sattunut kesälomakorvauksen saantiin nähden, mutta ovat nämä tapaukset liiton toimenpiteiden kautta saatu selvitettyiksi.

Toimipaikkatilanne:

Vapaista sähköttäjäistä on koko toimintavuoden aikana ollut puutetta, sillä kaikki laivaradiosähköttäjäjä jotka eivät ole olleet laiva-toimipaikoissa, ovat edelleenkin maanpuolustustehtävissä. Kun kauppalaivojen sähköttäjäpaikkoja on näin ollen ollut hyvin vaikeaa saada täytetyiksi, ovat varsin monet kauppalaivat Itämeren liikenteessä joutuneet kulkemaan ilman sähköttäjäjä. Varsinkin nykyisenä sota-aikana on tämä jo yksistään turvallisuusnäkökohtia silmälläpitäen erittäin valitettavaa. Kun monet kauppalaivat viime talvena kovien jäästeiden takia joutuivat lopettamaan liikenteensä useiksi kuukausiksi, menivät näissä toimineet radiosähköttäjäjä silloin reservipalveluun, eikä heitä sitten enään keväällä, laivojen jälleen alettua liikennöidä, useista yrityksistä huolimatta saatukaan vapautetuksi entisiin toimipaikkoihinsa. Kun meriyhteyksiemme säännöllinen jatkuminen juuri sodan aikana on aivan erikoisen tärkeätä, pitäisi kauppamerenkulun turvaamiseksi vapauttaa myös tarvittava määrä radiosähköttäjäjä, kuten muitakin kauppalaivojen henkilökuntaan kuuluvia on vapautettu. Sitäpaitsi voidaan kauppamerenkulun palveluksessa olevat, jotka monista sodan merenkululle aiheuttamista vaaroista huolimatta kunnialla ovat täyttäneet tehtävänsä ensiarvoisen tärkeän sota- ja siviilitaloutemme jatkumisen varmistami-

sessä sodan aikana, aivan hyvin rinnastaa rintamapalvelustehtävien suorittajiin.

Edellämainituista syistä on toimipaikkojen vaihdoksia vuoden kuluessa tapahtunut vain muutamia. Kun huomattava osa kauppalaivastotamme samoinkuin niissä toimineet radiosähköttäjät jäivät sodan alussa merisulun ulkopuolelle ja kun Itämeren liikenteessä, kuten jo mainitsimme, useat laivat kulkevat ilman sähköttäjää, on kauppalaivoissa toimivien radiosähköttäjien lukumäärä supistunut huomattavasti, ollen nyt vain 50. Tosin lisäksi eräät harvat suomalaiset alukset liikennöivät vielä toistaiseksi merisulun ulkopuolellakin vapaasti, mutta tarkempia tietoja niiden lukumäärästä ei ole käytettävissämme. Merisulun ulkopuolelle jääneistä 37:stä liiton jäsenestä on saamamme tiedon mukaan viisi internoituna Man-saarella Englannissa, yksi Jamaicassa ja kaksi Bermudasaarilla Trinidad`issa. Suurin osa heistä kuitenkin oleskelee nykyisin Amerikassa.

Äänenkannattaja:

Kuluneen toimintavuoden aikana on Suomen Radioamatööriliiton kanssa yhteistä äänenkannattajaa Radio OH:ta julkaistu kaikkiaan viisi numeroa, joista ensimmäinen oli edellisen vuoden viimeinen numero 5, ja sen jälkeen numerot 1. 2. 3-4 ja 5. Vallinneiden olosuhteiden vuoksi julkaistiin numerot 3 ja 4 kaksoisnumeroina. Liittomme osalta lehden toimittajana ollut hra Yrjö Luomanmäki on käytännöllisesti katsoen yksin joutunut vastaamaan lehden toimituksesta tänä vuonna, kun Suomen Radioamatööriliiton puolelta lehden päätoimittajaksi valittu hra Erkki Kairenius on ollut reservipalveluksessa. Lehden toimituskuntaan ovat Suomen Radiosähköttäjäliitosta kuuluneet: H. Hiltunen, A. Sinkkonen, O. Ääri ja E. Koivisto, sekä Suomen Radioamatööriliitosta: K. Ahti, V.E. Kilpinen ja K.S. Sainio. Lehden toimituskunta lausuu tässä yhteydessä parhaimmat kiitoksensa lehteä kirjoituksillaan avustaneille, toivoen hartaasti, että entistä useammat jäsenet kirjoituksiaan lähettämällä avustaisivat äänenkannattajaansa.

Lehden ilmoitushankkijana on toiminut Yrjö Luomanmäki ja taloudenhoitajana Erkki Koivisto. Painatuskustannusten nousun johdosta on lehden tilaushinta ensi vuoden alusta mk 50:- vuodelta, irtonumeroiden hinnan ollessa mk 10:-.

Viime vuosikokouksessa kehoitettiin liiton johtokuntaa toimimaan siten, että yhteisen äänenkannattajan nimi muutettaisiin "Radioviestiksi" ja että lehden otsakkeessa Suomen Radiosähköttäjiliiton nimi tulisi ensimmäiseksi. Valitettavasti ei johtokunta ole saanut aikaan näitä muutoksia syystä, että Suomen Radioamatööriliiton toimihenkilöitä ei useista yrityksistä huolimatta ole saatu edes neuvottelemaan näistä asioista.

Jäsenmaksut:

Laivoissa ja siviililentokoneissa toimivien jäsenmaksu oli kuluneena vuotena mk 250:- ja muualla toimessa olevilta mk 100:-. Viime vuosikokouksen päätöksen mukaisesti olisi jäsenmaksut pitänyt suorittaa liitolle huhtikuun 1 päivään mennessä, jonka jälkeen vielä maksamatta olevat jäsenmaksut perittäisiin postiennakolla. Postikulujen peittämiseksi veloitettaisiin jäseniä tällöin 10:- markalla. Määräpäivään mennessä oli ainoastaan 46 jäsentä suorittanut jäsenmaksunsa, kun sitä vastoin 297 jäsentä oli laiminlyönyt tämän velvollisuutensa täyttämisen. Jäsenmaksusaatatavat nousivat tällöin mk:aan 60.740:-, josta summasta mk 23.230:- oli 88 jäsenen aikaisempien vuosien jäsenmaksuja. Kun suurin osa liiton jäsenistä on reservissä, eikä kenttäpostikonttori ota vastaan postiennakkolähetyksiä, ei tätä perimistapaa voitu käyttää heihin, enempää kuin laivasähköttäjiinkään nähden heidän matkoillaan olonsa vuoksi. Näin ollen kehoitettiin liiton johtokunta jo kuluneen vuoden ensimmäisessä Radio OH:ⁿ~~XXX~~ numerossa jäseniä itse huolehtimaan jäsenmaksujensa lähettämisestä liitolle. Vielä marraskuun alussa näytti jäsenmaksutilanne varsin huolestuttavalta, mutta kuukauden alkupuolella lähetettyjen henkilökohtaisten karhuamiskorttien ja jäsenmaksuja koskevan kiertokirjeen johdosta huomattava osa jäsenistä suoritti kuitenkin jäsenmaksunsa ennen kuukauden päättymistä. Tästä huolimatta jäi jäsenmaksuvelvollisuutensa laiminlyöneiden jäsenien lukumäärä vieläkin valitettavan suureksi, vaikkakin otetaan huomioon nykyiset poikkeukselliset olosuhteet. Eräissä tapauksissa on jäsenmaksujen suorittamatta jättämien tosin johtunut reservissäolon tuottamista taloudellisista vaikeuksista, mutta useimmissa tapauksissa jäsenmaksusuo-ritusten myöhästymiseen on edelleenkin pidettävä jo vakiintuneeksi tavaksi tullutta huolimattomuutta.

Tilivuoden päättyessä marraskuun 30 päivänä oli kaikkiaan 200 jäsentä suorittanut jäsenmaksunsa, kun sitä vastoin 138 jäsenellä oli kuluvan vuoden ja näistä vielä 44 jäsenellä aikaisempienkin vuosien maksuja suorittamatta. Näistä 138 jäsenestä oli 14 laivoissa, 93 mais-
sa ja 31 merisulun ulkopuolella olevaa jäsentä. Jäsenmaksusaatavat nousivat yhteensä mk:aan 33.582:50. (Vastaava summa edellisen vuoden päättyessä oli mk 28.192:50). Kun otetaan huomioon, että jäsenmaksusaatavista on mk 9.065:- joko internoitujen tahi muuten merisulun ulkopuolella olevien jäsenien jäsenmaksuja ja jotka jäsenet eivät siis ole olleet tilaisuudessa huolehtimaan niiden suorittamisesta liitolle, on jäsenmaksutilannetta pidettävä jonkin verran parempana kuin edellisellä vuotena.

Muu toiminta:

Liitto oli yhdessä toisten merenkulkijajärjestöjen kanssa edustettuna Sosiaaliministeriössä 23/12-41 sekä 16/1 ja 17/1-42 pidetyissä neuvottelukokouksissa, joissa keskusteltiin toimenpiteistä ulkomaille sodan johdosta jääneiden, laivatoimipaikkansa menettäneiden merimiesten omaisten avustamiseksi. Näiden neuvottelujen jälkeen antoikin Hallitus maaliskuun 6 päivänä 1942 Eduskunnalle esityksen 3 miljoonan markan arviomäärärahasta käytettäväksi ulkomailla oleskelevien merimiesten avun tarpeessa olevien omaisten avustamiseksi. Eduskunnan myönnettyä tämän määrärahan, antoi Valtioneuvosto 16 päivänä huhtikuuta 1942 päätöksen merimiesten omaisten avustamisesta eräissä tapauksissa. Tämän päätöksen mukaisesti asetti Sosiaaliministeriö 21 päivänä toukokuuta 1942 toimikunnan valmistavasti käsittelemään avustusanomuksia ja jossa toimikunnassa sosiaaliministeriön ja merenkulkuhallituksen virkamiesten ohella on laivanvarustajia ja eri merimiesryhmiä edustavat jäsenet. Suomen Radiosähköttäjiliiton edustajana edellämäinitussa toimikunnassa on ollut liiton sihteeri ja on siinä tähän mennessä käsitelty radiosähköttäjien omaisten avustusanomuksia 13 tapauksessa.

Käytyään ensin neuvotteluja toisten merenkulkijajärjestöjen kanssa kääntyi liitto huhtikuun 11 p:nä 1942 päivätyllä yhteisellä kirjelmällä Ulkoasiainministeriön puoleen pyynnöllä, että Ministeriö ryhtyisi kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin ulkomailla sekä internoitujen että muuten siellä olevien suomalaisten merimiesten kotimaahan palauttamiseksi, ja että siellä ansiotöissä oleville merimiehille tavalla tai

toisella järjestettäisiin tilaisuus rahojen lähettämiseksi huollettavilleen Suomeen.

Huhtikuun 11 päivänä jätettiin myös kolme Kauppa- ja teollisuusministeriölle osoitettua yhteistä kirjelmää, joissa ensimmäisessä pyydettiin ministeriötä ryhtymään valmistaviin toimenpiteisiin sodan johdosta huolestuttavassa määrässä vähentyneen kauppalaivatonniston lisäämiseksi, toisessa kirjelmässä merimiehiä koskevan ruoka-asetuksen muuttamiseksi ja kolmannessa merimieslain 41 § muuttamiseksi. Ministeri Tanner otti vastaan liittojemme edustajat, luvaten mahdollisuuksien mukaan toimia kirjelmissämme ehdotettuun suuntaan.

Huhtikuun 20 päivänä 1942 liitolle lähettämässään kirjelmässä Ulkoasiainministeriö ilmoitti että kaikkiin merenkulkijajärjestöjen yhteisessä kirjelmässä esitettyihin toimenpiteisiin internoituja merimiehiä koskevissa kysymyksissä on jo ryhdytty.

Toukokuun 29 päivänä lähetti Merityökomitea liitolle lausunnon antamista varten "alustavan ehdotuksen asetukseksi merimiesten asunnoista aluksessa". Pyydetty lausunto, joka oli annettava syyskuun 15 päivään mennessä, jätettiin Merityökomitealle ennen edellämainittua päivämäärää. Lausunnossa kiinnitettiin Merityökomitean huomiota eräisiin puutteellisuuksiin radiosähköttäjiä koskevissa asetuksen kohdissa.

Huomionosoituksia:

Liiton kunniajäsenen eversti A.R.Saarman täyttäessä 50 vuotta syyskuun 23 päivänä 1942, lähetti liitto hänelle merkkipäivän johdosta onnittelusähkeen.

Tanskan radiosähköttäjäliitolle "Radiotelegrafistförbundet av 1917" lähetti liitto onnittelusähkeen sen täyttäessä 6 päivänä lokakuuta 1942 25 vuotta.

Kirjeenvaihto:

Saapuneiden kirjeiden lukumäärä on ollut 356 ja lähetettyjen 930, eli yhteensä 1286. Vastaavat luvut edellisenä vuotena olivat 467 1186 ja 1653. Vuoden kuluessa on jäsenille lähetetty kaksi kiertokirjettä, nimittäin No 1/42 lokakuun 15 päivänä ja No 2/42 marraskuun 10 päivänä 1942.

Kokoukset:

Virallisia johtokunnan kokouksia on pidetty viisi, nimittäin ~~13.II; 11.V; 28.IX; 5.X ja 21.XI.~~ 13.II; 11.V; 28.IX; 5.X ja 21.XI. Lisäksi on ollut useita neuvottelukokouksia valtion viranomaisten ja toisten merenkulkijajärjestöjen kanssa joko merenkulkua tai merenkulkijoiden etujen valvomista koskevien kysymysten johdosta. Varsinaisten kokousten ohella ovat liiton toimihenkilöt lisäksi sangen usein joutuneet neuvottelemaan erilaisista liiton toimintaa koskevista ~~KKY~~ kysymyksistä tai juoksevien asioiden hoitamisesta. Liiton toimistossa, joka edelleen on ollut sihteerin asunnon yhteydessä Kapteenink. 24.C.23, on vuoden mittaan käynyt runsaasti jäseniä erilaisten asioittensa vuoksi. Yhä moninaisemmiksi ja enemmän aikaa vieviksi paisuneiden liiton juoksevien asioiden hoitamisessa onkin toimihenkilöillä ollut erittäin runsaasti työtä. Tässä toimintakertomuksessa ei kuitenkaan ole mahdollisuuksia muuta kuin kaikkein tärkeimpien asioiden mainitsemiseen.

Liiton johtokuntaan ovat varsinaisina jäseninä kuuluneet: puheenjohtajana Yrjö Luomanmäki, varapuheenjohtajana Onni Ääri ja sihteerinä ~~Erkki Koivisto~~ ja taloudenhoitajana Erkki Koivisto, sekä varajäseninä: Kullervo Blomqvist, Kalervo Marttinen, Eino Karjalainen, Gunnar Ertomaa ja Niilo Hämäläinen. Varsinaisina tilintarkastajina ovat toimineet Martti Tuhkanen ja Reino Liukkonen sekä varalla Bror Blomqvist ja Jaakko Holopainen.

Helsingissä, 30 päivänä marraskuuta 1942.

Johtokunnan puolesta:

Erkki Koivisto.

sihteeri.